

Excelentnosťou k inováciám?

Pri diskusii o transformácii SAV sa stále objavujú obavy o ohrození základného výskumu v SAV. Obavy nie sú na mieste. V súčasnosti zdroje ústavov SAV okrem inštitucionálnej zložky tvoria predovšetkým projekty (domáce, medzinárodné, vrátane 7 RP EÚ a sú tam aj projekty na ktorých participujú aj priemyselní partneri), ktoré sa u najaktívnejších ústavov blížia až k 50% z celkových príjmov. Príjem z hospodárskych zmlúv neprekračuje 5-10% (výnimkou sú možno 3 ústavy SAV, ktoré majú podnikateľskú činnosť). Takéto rozdelenie príjmov je typické aj pre organizácie v zahraničí, pri nedávnej návšteve Fínska sme videli podobné schémy. Pritom všetky ústavy SAV robia základný výskum (častočrát špičkový) a nepredpokladajú, že by toto zameranie opustili. Dokumentujú to projekty, ktoré riešia a publikačná aktivita. Cieľom transformácie nie je zmeniť zameranie ústavov na aplikovaný výskum, ale motivovať ústavy, aby hľadali mimorozpočtové zdroje (predovšetkým projektové) a aby so získanými prostriedkami mohli voľnejšie a efektívnejšie hospodáriť. Technologický transfer je nielen povinnosť, ale aj ďalší benefit, ktorý od transformácie očakávame a očakáva to aj spoločnosť.

Prínos z transformácie môže mať každý, kto je schopný získať projekty a tie sú podmienené kvalitnými výstupmi. Vysokým školám transformácia priniesla väčšie možnosti a nepozorujeme nútený prechod na aplikovaný výskum alebo zánik spoločenskovedných odborov.

Porovnanie so susednými akadémiami vied nie je také potešiteľné. Podľa analýzy SCIMAGO, ktorá porovnáva výstupy vedeckovýskumných inštitúcií, za ostatných 5 rokov je SAV najúspešnejšou výskumnou inštitúciou v rámci Slovenska. Zaostáva však svojimi výstupmi za AV ČR, Maďarskou akadémiou vied a aj Poľskou akadémiou vied.

Inštruktívne je porovnanie s Max Plank spoločnosťou (MPS), ktorú radi uvádzame ako náš (zatiaľ nedosiahnuteľný) vzor. Excelentný základný výskum dlhoročne reprezentujúci MPS a dokumentovaný radom Nobelových cien a iných ocenení je všeobecne známy. MPS však zakladá od r. 1990 aj spin-off jednotky. Dnes ich má viac ako 86 (údaj z r. 2010), z toho 45 založených pomocou rizikového kapitálu. Ako hlavný prínos spin off MPS uvádza, že celkovo tieto jednotky generovali okolo 2000 pracovných miest.

Na technologický transfer zriadila MPS samostatnú organizáciu Max Planck Innovation GmbH „Centrum transferu technológií“. V roku 2008 zhodnotili 177 návrhov v celkovej sume cca 156 miliónov Euro, spracovali 150 návrhov na patenty a podali cca 75 patentových prihlášok.

MPS venuje veľkú pozornosť licenciám. Úspešné licencie vznikajú iba z excelentných výsledkov, príkladom sú výsledky v oblasti výskumu nových polymérov, ktoré priniesli za uplynulé desaťročia príjmy na úrovni 1 mld. EUR. Heslo MPS je: „Excelentnosťou k inováciám“.

Ak teda sumarizujeme, súčasná činnosť MPS je veľmi podobná tej, ktorú si predstavujeme v transformovanej SAV. Je dobrým príkladom toho, ako dnes úspešné vedecké inštitúcie vo svete fungujú. SAV stojí dnes pred rozhodnutím, či sa pridá do tejto spoločnosti moderných, úspešne sa rozvíjajúcich výskumných inštitúcií 21. storočia alebo bude petrifikovať súčasný, vo svete už prekonaný stav.

Eva Majková